

'Kanal İstanbul' dan Montrö'ye..

Ergün ÖZALP

'Kanal İstanbul' tartışmaları ilk olarak 2011 seçimleri öncesi AKP'nin seçim kampanyasında kullandığı bir proje olarak gündeme getirilmiş, kısmen tartışmalara konu olmuştu. Bugünkü gündeme getirilişi ise, AKP-MHP iktidarının gerilemiş sürecinde olduğu, neredeyse yeni bir seçim kazanmasının olanaksız olduğu, dış politikada başarısızlığın zirve yaptığı, Libya'ya asker gönderme tezkeresinin meclisten çıkarıldığı, ekonomik krizin sürdüğü koşullarda gündeme getirildi..Akıllı başında tüm bilim çevrelerinin, ekolojik, jeolojik ,ekonomik gerekçelerle karşı çıktığı 'Kanal İstanbul' projesine; çok önemli bir karşı çıkış gerekçesi ise, Montrö antlaşmasının bu projeyle kadük duruma getirileceği, sorunun yeniden uluslararası toplumun masasına yatırılacağı kaygısıydı. Bu kaygı, haksız bir kaygı değildir. Çünkü 'Kanal İstanbul' tartışmaları, daha şimdiden Montrö ekseninde tartışılıyor.

T. Erdoğan ve şürekası, Kanal projesinin 77 milyar TL'ye (ya da yaklaşık 20 milyar dolara) mal olacağını ve 'yap işlet devret' modeliyle yani tünel ve köprülerde, hastahanelerde olduğu gibi "gemi geçiş garantili" olacağını söyleyerek, ekonomik olarak ülkenin kazanacağını söylüyor, ya da 'dış kredi bulmazsak ulusal bütçemizle yaparız' diyor. Proje 20 yıl süre sonunda bitirilecekmiş. T. Erdoğan'ın projenin bitişine ömrünün bile yetmeyeceği açıkken, bazı görüşlere göre proje; yapılacak bir erken seçim kampanyasında kullanılmak amacıyla-yandaş firmalar üzerinden rant devşiren kuruluş ve vakıflara, son bir kıyak proje olarak - ortaya atıldı. Ama İstanbulluların %70'nin şimdiden karşı çıktığı bu projeye; T. Erdoğan: 'Kim ne derse desin, bu proje yapılacak' demesi; "Montrö'ye kafayı takmayın", "Kanal İstanbul'dan askeri gemilerde geçer" açıklamaları; Emperyalistlere, mali-sermaye çevrelerine, Türkiye'den ihale kapacak yandaşlarına, kanal çevresinden ucuza parsel kapatan, kendisine uçak hediye eden Katar ve Arabistan prenslerine geri dönülemez sözler verdiğini de gösteriyor. Ama kuşkusuz ki, T. Erdoğan kendisini ve Türkiye'yi yaptırımlar kısılcasına alan ve kanalın açılmasından da en çok memnuniyet duyacak olan ABD'ye yaptığı son ziyarette; D. Trump'la yaptığı pazarlıklarda 'stratejik ve askeri' önemi yüksek ,- Libya'ya asker göndermede dahil- garantiler verdiği açıktır. Türkiye'nin güvenliğini perçinleyen ve Türkiye'yi boğazlarda eğemen bir duruma getiren Montrö antlaşmasının işlevsizleştirilmesi için T. Erdoğan ve şürekasının gösterdiği bu işgüzarlığının ardında, bir çıkar ortaklığı; sadece bujuva ekonomik çıkarlar değil, daha çok, emperyalistlerin ekonomik, politik ve askeri çıkar hesapları vardır. Kaldı ki, iktidarın kendi yandaşı çevrelere onaylattığı ÇED raporunda da, gelecekte Çanakkale boğazı'nın üst tarafında, 'Kanal İstanbul' benzeri bir projenin tasarlandığının belirtilmesi; Montrö'nün delinmesindeki kararlılığı gösteriyor. Projeye karşı çıkanlar, ekolojik dengenin bozulacağını, deprem bölgesi olarak riskleri artıracığını, Terkos gölünün kuruyacağını, Marmara Denizi'nin Karadeniz'den gelecek kirli sular nedeniyle kirleneceğini, canlıların yaşam ortamının bozulacağını, İstanbul'a yerleşecek ek-nüfus sonucunda, yaşam ve trafiğinin daha da çekilmez hale geleceğini, Kanal çevresindeki binaların yabancı zenginlere peşkeş çekileceğini (ki, şimdiden bölgedeki parseller, ucuz tarla fiyatına yağmalanmış durumdadır), kanalı yapacak firmaya gemi geçiş sayısına göre devlet garantisi verileceğinden, bunun maliyetinin halkın sırtına bindirileceğini; hali hazırda serbest geçişli ve bedava İstanbul boğaz yolu dururken, hiçbir ticari geminin buradan geçerek bir geçiş ücreti vermeyeceğini; gemilerin de uluslararası kurallar gereği zorla bu kanala yönlendirilemeyeceği vb. gerekçelerle; kanalın yapılmasının İstanbul'a ve "Vatana ihanet" olduğunu; ileri sürüyorlar.

Aslında kanalın yapılmasına karşı çıkışta, kuşkusuz ekonomik, ekolojik, jeolojik ve sosyolojik gerekçelerin hepsi, birbirinden önemlidir. Fakat daha önemlisi, Türkiye'nin de içinde yer aldığı Ortadoğu ve Akdeniz coğrafyasında, dünyanın bütün büyük emperyalist güçleri; derin bir ekonomik, politik ve askeri rekabet içindedir. Libya'dan, Suriye, İran ve Yemen'e uzanan hat boyunca sıcak çatışmalar vardır. Adeta ilan edilmemiş, 3. dünya

savaşının bir üvertürü yaşanmaktadır. Tüm bunların yanısıra, bir de Boğazlar ve Montrö üzerinden Karadeniz'in fitilini ateşlemeye çalışmak; savaş kışkırtıcılığı ve aymazlıktır. Montrö, Karadeniz'de, bölgede ve dünyada barışın korunmasına hizmet eden; bir antlaşmadır. Montrö antlaşması'nın yapılması süreci, antlaşmanın öneminin anlaşılması açısından irdelenmeye değerdir..

'Montrö',barışı koruyan bir antlaşmadır 'kafaya'da takılmalıdır.

Montrö antlaşmasına gelmeden önce, ilk olarak, 1917' Ekim'inde Rusya'da Çarlık rejiminin yıkıldığını, Çarlık Rusyası'nın, İngiltere ve Fransa ile, Osmanlı toprakları ve Boğazların paylaşımı üzerine yaptığı gizli antlaşmaların (*Sykes-Picot Antlaşması*); Lenin ve bolşevik yoldaşları tarafından deşifre edilerek çöpe atıldığını; dünya kamuoyuna ilan edildiğini, anımsamak gerekir. Bolşevik SSCB heyetiyle M. Kemal arasında, 1919' da Samsun'un Havza ilçesinde yapılan görüşmede, M. Kemal'in silah ve para talebine; Anti-emperyalist olarak değerlendirdiği Anadolu'da gelişen kurtuluş savaşına, Sovyetler, ekonomik ve askeri yoksunluk içinde bulunmasına karşın, sınırsız bir kredi açarak hertürlü desteği vermişti. **(1)** Sakarya şavaşı öncesinde ulaşan Sovyet askeri ve teknik yardımları sayesinde; Ankara'ya Yunan Ordusu'nun girişi engellenmişti. Güney sınırlarında ve Kafkasya'da emperyalistleri görmek ismeyen Sovyet Rusya; yine Kafkasya'da provakasyon peşinde koşan ingiliz emperyalizminin M. Kemal'i yanlarına çekme planlarını da bozmuştu. Bu durum, zor günlerde iki ülkeyi de rahatlatmıştı. Bolşevikler bu dönemde, halen emperyalistlerin kışkırttığı ve desteklediği 'Beyaz Ordu' adı verilen çarlık artıklarıyla; iç savaş yürütüyordu.16 Ekim Moskova Antlaşması ve 13-Ekim- 1921 Kars antlaşması ile, SSCB ve Ankara Hükümeti arasındaki dostluk ve işbirliği; oldukça gelişmiş, iki ülkenin sınırları düzenlenmişti. Sakarya şavaşı arifesinde 2-Aralık- 1921 'de M. Kemal ile Kızıl Ordu komutanı Frunze, Ankara'da görüşmüş, Frunze, TBMM' de konuştuğu sırada, 'yoldaş' olarak alkışlanmıştı. Kurtuluş şavaşı, İzmir'de Yunan Ordusu'nun yenilgisiyle sonuçlandıktan sonra; 11- Ekim- 1922'de, işgal devletleriyle Mudanya Ateşkes Antlaşması yapılmıştı. Artık sıra, Lozan'daki antlaşmaya, genç Türkiye Cumhuriyeti'nin sınırlarının belirlenmesine gelmişti.

Boğazlar sorununda Lenin'in tutumu

Boğazlar'ın statüsü, Lozan Antlaşması'nın temel maddelerine bağlı olan, aynı önemdeki bir sözleşme ile, 24 -Temmuz -1923'te Lozan'da, Türkiye'yi işgal eden emperyalistler ve ilgili uluslararası güçlerle (*İngiltere, Fransa, Japonya, Yunanistan, Romanya, Bulgaristan,Portekiz, Belçika, Yugoslavya*),Türkiye arasında düzenlendi. Bu yeni statüye göre, Boğazlardaki eğemenlik hakları, Türkiye'ye verilmemiş; Boğazların her iki yakası silahtan arındırılmış, Çanakkale, Marmara ve istanbul boğazından Karadeniz'e ticari ve askeri tüm devletlerin gemilerinin giriş ve çıkışları serbest olmuş, giriş ve çıkışlar; Milletler Cemiyetine bağlı 'Uluslararası Komisyon'un yönetim ve denetimine bırakılmıştı. Çarlığı devirip iktidara gelen işçi ve köylülere barış talep eden bolşevikler,, Brest- Litsvosk antlaşmasıyla toprak kaybetmelerine karşın, batı sınırlarını çizmişti. SSCB'nin Lozan'a katılması ve Türkiye'ye destek olması, emperyalistlerin işine gelmiyordu. Bu nedenle Sovyetlerin diplomatik heyeti, sadece Boğazlar konusu görüşülürken oturlara katıldı. SSCB Heyeti, Lenin'in "*Türkiye'nin Boğazlar'da eğemen olması'* tezini savundu. Fakat, o günkü koşullarda ekonomik ve askeri yönlerden yeteri kadar güçlü olmayan ve birçok zorlukla boğuşan SSCB; bu tezi, diğer devletlere kabul ettiremedi. Lenin, daha Lozan Konferansı' başlamadan önce (27 Ekim 1922'de) Boğazlar Sorunu'na ilişkin *Observer* ve *Manchester Guardian* Gazetesi muhabirlerine bir demeç vererek, Sovyetlerin bu konudaki programını açıklamıştı. Lenin'in görüşü;" *Birincisi, Türkiye'nin ulusal istekleri, kabul edilmeli(..)ikincisi programımız, Boğazların şavaşı ve barış günlerinde tüm askeri gemilere kapatılmasını önermektedir(..) Üçüncüsü,Boğazlara ilişkin programımızda ticaret gemilerinin geçişine tam bir serbestliği tanınmalıdır."* **(2)**

şeklinde çok netti, Lozan'da ve Montrö'de bu tez, Sovyet Diplomasisi ve Lenin'in sadık öğrencisi Stalin tarafından savunulmuş ve M. Kemal Türkiye'si tarafından da takdir edilmişti.

Sonuçta, Lozan'daki sözleşmeye taraf olan Türkiye idi. Karadeniz'de kıyısı olan ve sözleşmeye imza atmayan Rusya'yı, Boğazlar Komisyonu bağlamıyordu. Zaten SSCB, Türkiye ile iyi ilişkileri gereği Komisyon başkanlığı yapan Türkiye'ye bilgi veriyor, Milletler Cemiyeti'ne danışmadan her türlü gemisini boğazlardan serbestçe geçiriyordu. Fakat SSCB, Montrö'de masa kurulmadan 6 yıl önce, 1930'da gelecekteki bir savaşta Karadeniz'in güvenliğini sağlamak amacıyla, yeni inşa ettiği Baltık donanmasını (*Parijkaya, Komuna, Komintern ve Marat adlı savaş gemilerini*) Boğazlar üzerinden Karadeniz'e geçirdi. Bu o dönem, Avrupa basınında Sovyetlere karşı bir kampanyaya dönüşmüş, Türkiye ise, bu durumu, "*dost bir ülkenin gemilerinin geçişi olarak*" algılamış ve savunmuştu. Türkiye, Montrö'ye gelinceye, yani 1936'ya kadar, daha önce kendisini destekleyen, birçok antlaşmayla ilişkilerini ekonomik ve politik hertürlü sağlamlaştırdığı SSCB'ni; diplomasi alanında da destekliyor, Rusya'nın bölgesel çıkarlarına aykırı davranmamaya özen gösteriyordu. İngiltere, Fransa, İtalya, Almanya ise, bu ilişkileri sabote ederek, Sovyetleri yalnızlığa itme ve yalıtma politikası izliyordu. Örneğin 1930 yılının Ocak-Nisan ayları arasında Londra'da yapılan Deniz Konferansı'na İngiltere, Japonya, ABD, Fransa ve İtalya katılırken; Sovyet Rusya davet edilmemişti. Bu Konferans'ta özellikle Fransa ve İtalya arasında büyük anlaşmazlık ortaya çıkmıştı. 1936'da İtalya'nın Habeşistan'a saldırısı, Hitler ile Mussolini arasındaki Faşist ittifakın gerçekleşmesi, Avrupa ülkelerini de karşılıklı ilişkilerini geliştirip yeniden mevzilendirmeye zorluyordu. Sovyetlerin güçlü diplomasisi, faşistlerin ve diğer emperyalist batılı ülkelerin gizli diplomasisini boşa çıkarıyor, komşu tüm ülkelerle barış ve dostluk, karşılıklı saldırmazlık antlaşmaları gerçekleştiriyordu.

Türkiye büyük güçlerin kapişmasında arada kalmamak için, yaklaşan 2. Büyük savaşta, savaşa bulaşmayacak bir diplomasi yürütüyor, fakat dönem dönem zigzag yaparak, yalpalıyor; İngiltere, Fransa ve İtalya ile gizli kapaklı ilişkiler geliştirmeye çalışıyordu. Aslında Rusya ve Türkiye arasında yapılan "*dostluk ve işbirliği antlaşmaları*" gereğince; her iki taraf, üçüncü bir tarafla yaptığı görüşme ve antlaşmalar konusunda; birbirlerine bilgi vermeyi, daha önce kayıt altına almışlardı. Savaş tamamları yaklaştıkça; Türkiye, Batılı ülkelerle Sovyetler Birliği arasında bir denge politikasına yöneliyordu. Boğazlardan geçiş için, yeni statü belirlenmesi talebi, Türkiye tarafından, ilgili devletlere verilen bir nota ile gündeme getirildiğinde; uluslararası koşullar özetle böyleydi. 10 Nisan 1936'da Lozan görüşmelerine katılmış olan devletlere, Türkiye bir nota vererek; Boğazlar Sözleşmesi'nin yenilenmesini önerdi. Sovyet Hükümeti, Türkiye'nin talebini destekleyerek; "*Türkiye'nin güvenliğini pekiştirmeye yönelmesinin ve Boğazlar rejimini değiştirmesi isteğinin, doğal ve haklı olduğunu*" belirtti. İtalya karşı çıkmasına karşın, Türkiye'nin talebine uygun yeni konferans, İsviçre'nin Montrö ilçesinde 22- Haziran ile 20 Temmuz 1936 tarihlerinde toplandı. Boğazlarda askeri güç konumlandırılmasında, taraflar arasında herhangi bir pürüz çıkmadı. Tartışmalar iki noktada düğümlendi. Karadeniz'de kıyısı olan devletlere ait savaş gemilerinin Boğazlardan geçmesi ve öteki devletlerin savaş filolarının Karadeniz'e geçmesi konularında uzlaşmazlık çıktı.

Sovyetler Karadeniz'de kıyısı bulunan ülkelerin çıkarlarını savunurken, savaş gemilerinin kesinlikle Karadenize girişinin yasaklanması görüşünde fazla ısrar etmedi ama, bu gemilere zorunlu bir sınırlama konmasını savundu. Karadeniz'de kıyısı olan devletlere özel bir uygulama getirilmesini, kısıtlama olmamasını istedi. İngilizler, Sovyetlerin çıkarlarını gözönüne almak istemedi, Karadeniz'in uluslararası açık bir deniz olmasını savundu. Türk delegasyonunun başındaki dönemin dışişleri bakanı Tevfik Rüştü Aras ise, İngiliz görüşünden yana tutum koyuyordu. Sovyetler, Konferanstaki delegelere, *Sovyet Hükümeti'nin imzasını taşımadıkça, boğazlara ilişkin bir anlaşmanın kağıt üzerinde kalacağını bildirerek, onları uyardı. İngilizler fazla direnmeden geri adım atınca; Türkiye'de Sovyet tezlerini destekledi ve Montrö antlaşması imzalandı. (3)* Antlaşmaya göre, Uluslararası Komisyon'un yetkileri, Türkiye'ye verildi. Boğazların silahsızlandırılması statüsüne son verilerek, boğazlardan geçiş, antlaşmanın uygulanmasının denetimi; Türkiye'nin egemenliğine bırakıldı. Montrö antlaşması herşeyden önce, Karadeniz'de kıyısı

bulunan ülkelerinin güvenliğini garanti altına alan ve bu ihtiyaçtan doğan ve bunu gözetilen bir antlaşmadır. Karadeniz'de kıyısı olmayan ülkelerinde çıkarlarını engellemeyen, kıyıdaş olmayan ülkelerin de boğazlardan serbestçe geçişini düzenleyen ama bu geçiş süre, tonaj ve sayı kısıtlaması getiren bir antlaşmadır. Sözleşme bir bütündür, Çanakkale, Marmara Denizi üzerinden Karadeniz'e giriş ve çıkışları düzenlemektedir. Yani, "Kanal İstanbul 'dan geçişler, Montrö'yü bağlamaz" gerekçesi; bir palavradan ibarettir.

Montrö, o güne kadar devam eden Türkiye ve SSCB arasındaki, iyi dostluk ilişkilerinin zirvede olduğu bir dönemin ürünüydü. Bu nedenle, hem SSCB hem de Türkiye'nin ortak çabasıyla, başarıyla sonuçlanmıştı. 1938'den sonra, Türkiye'nin önce İngiltere, Fransa ve sonra Almanya ile geliştirdiği ekonomik, politik ve askeri yakınlaşma süreçleri, Alman faşizmiyle daha sonra yapılan ikili gizli antlaşmalar, 2. Dünya savaşında Boğazların Faşist İtalyan ve Nazi Almanyası'nın gemilerine açılması, gizli diplomasi yürütülmesi vb. eylemler; Türkiye ve Rusya arasındaki daha önce yapılan "Dostluk ve saldırmazlık antlaşması"nı; işlevsiz hale getirdi. Türkiye gericiliğinin Ankara Hükümeti talimatıyla gerçekleştirdiği, M. Suphi yoldaşlarının Karadeniz'de katledilmesi sonrasında dahi bozulmayan ve yaklaşık 15 yıl devam eden iyi ilişkiler, artık bozulmuştu. Savaş sonrası yeniden kurulan Dünya Düzeni koşullarında, Türkiye hızla batıya yaklaşmış, ardından NATO paktına girmişti. 'Soğuk savaş' yıllarında, Emperyalizmin işbirlikçisi burjuvazi, Türkiye'yi hızlıca, ABD'nin savaş arabasına koşmuş, Türkiye toprakları, ABD'nin üsleri ve askerleriyle doldurulmuştu.

'Soğuk savaş' öncesi ABD-İngiltere provakasyonu

Batılı emperyalistlerin, Montrö'deki engel nedeniyle, Karadeniz'e serbestçe savaş gemilerini sokarak bayrak gösterememesi, onları her vesileyle Montrö'yü delme yönünde provakasyonlar geliştirmeye yöneltti. 2. Savaş sonrasında, en çok ABD ve İngiltere, Montrö'nün yeniden düzenlenmesini istiyordu. Sovyetler bu durumu biliyordu. Ayrıca 17 Aralık 1925'te imzalanan "Türk-Sovyet Dostluk ve Saldırmazlık antlaşmasının" süresi 1945 yılında bitiyordu. Hitler Almanyası'nın Rusya'ya son bir saldırı planladığı 2. Dünya savaşının son döneminde; yeni bir durum oluşması nedeniyle, 19 Mart 1945'te, SSCB antlaşmanın feshini, Moskova büyükelçisi Selim Sarper'e iletiyor ve daha sonra da, bir notayla Boğazların, Türkiye ile ortak savunulmasını öneriyor. Bu durum, 'soğuk savaş' projesini tezgahlayan batılı emperyalist güçlerce provake edilerek (*Türkiye'nin Moskova Büyükelçisi, Selim Sarper'in de çanak tutmasıyla*); Sovyetlerin Boğazlar'ı istediği biçiminde yansıtılıyor. 1946 tarihli Sovyet notası, bu yalanları bozmak, ABD ve İngilizlerin Boğazlar üzerindeki planlarını bozmak amacıyla verildi. ABD'de ölen Türkiye elçisi Münir Ertegün'ün cenazesini taşıma bahanesiyle- bu elçinin 2 yıl önce cenazesinin Amerika'da kaldırıldığı iddiaları da vardır- Amerikan zırhlısı Missouri, 5 Nisan 1946'da, İstanbul'a demir attı. Bunu kendisine yapılmış bir gözdağı olarak okuyan Sovyetler, Ankara'yı protesto ederek, elçisini geri çekti. 'Soğuk savaş' zaten başlamıştı. Türkiye, Marshall yardımı ve NATO tuzağına çekiliyordu.

1946 tarihli Sovyet notası neleri içeriyordu? Stalin, "Boğazlar, Kars ve Ardahan" ını istedi?

1946 notasında Sovyetler, savaş sırasında meydana gelen olayların, Montrö Sözleşmesi ile kurulan rejimin yetersiz kalışını örneklerle belirttikten sonra yeni bir rejim önerilmişti.

- 1) Boğazlar tüm ticaret gemilerinin geçişine sürekli açık olmalı .
- 2) Boğazlar Karadeniz devletlerinin savaş gemilerinin geçişine sürekli açık olmalı
- 3) Karadeniz'de sahili bulunmayan devletlere ait savaş gemilerinin boğazlardan geçmesi özel olarak belirtilen durumlar dışında yasaktır.

4)Boğazlar rejiminin tesisi Türkiye'nin Karadeniz sahil devletlerinin yetkisinde olmalıdır.

5)Boğazlarda ticaret seyrüsefer serbestliğini ve boğazların güvenliğini sağlama bakımından en fazla ilgili ve bunu uygulamaya muktedir olma sıfatıyla Türkiye ve Sovyetler Birliği, Boğazlar'ın savunmasını ortak araçlarla temin etmelidirler.

6) Sovyetler Birliği notanın birer örneğini de ABD ve İngiltere'ye verir.

ABD kendisine de verilen bu notanın, ilk üç maddesine itiraz etmez. 4. Şıkka; (Sadece Karadeniz'de kıyısı olan ülkeler rejimi düzenlesin) ve 5. Şıkka (Boğazların güvenliği Sovyetler Birliği ve Türkiye tarafından sağlansın) itiraz eder ve şunları belirtir: "Boğazlar rejimi sadece Karadeniz devletlerini değil, ABD dahil tüm ülkeleri ilgilendiren bir sorundur.Türkiye Boğazlar savunmasının başlıca sorumlusu kalmayı sürdürmelidir. Bir saldırı durumunda BM Güvenlik Konseyi harekete geçer."

Türk Hükümeti ise, Sovyetlerin notasına 22 Ağustos 1946'da cevap verir.

" Kimi savaşılan ülke gemilerinin savaş sırasında Montrö Sözleşmesine aykırı olarak Boğazlar'dan geçirildiği " yolundaki suçlamaları reddeder. Türk Hükümeti, "dengeli bir belge olan Montrö Sözleşmesi'nin ortadan kaldırılması için bir neden görmediğini" kaydeder. Bununla birlikte "gemilerin tanımı, nitelikleri ve tonajları gibi kimi teknik konularda sözleşmenin günün koşullarına uydurulmasının gerekliliğini" teslim eder. Sovyetler zaten daha sonradan 'Boğazların ortak savunulması' isteğinden vazgeçmiştir. Sovyetlerin bu notadan amacı, ABD ve İngiltere'nin Karadeniz'e serbestçe askeri gemilerini geçirme planlarını bloke etmekte ve bunu başarmıştır. Montrö Antlaşması'nın en büyük mimarları - yazı boyunca da bunu vurguladık- Lenin ve Stalin'in liderliğindeki SSCB ile; Rusya ile dostluk ilişkileri sürdürmeye özen gösteren M Kemal yönetimiydi. Ama ABD , İngiltere ve diğer emperyalistler, Karadeniz'de serbestçe bayrak gösterme arzusundan asla vazgeçemediler. Emperyalistler, işbirlikçileri ve Türkiye basınındaki Amerikanofil yardakçıları her fırsatta;" 1946'da Stalin'in, Boğazları,Kars ve Ardahan'ı istediği" şeklindeki CİA patentli bu dezenformasyonu yaymaya ve ardından da; Montrö'yü tartıştırmaya çabaladılar. Türkiye'deki bazı 'aydın' lar da bu yalanı gerçekmiş gibi ele alıp, Türkiye'nin NATO paktına girmesinin suçunu Stalin'in üzerine attılar: "Stalin Rusyası'nın ikinci dünya savaşı arifesinde Kars, Ardahan'ı ve boğazları istediği ve bu nedenle Türkiye'nin NATO'ya girmek zorunda kaldığı' yalanını yineleyip durdular.(4)

Sonuç:

Türkiye ekonomisinin yakın bir dönemde ekonomik bir çöküş yaşamaması, tekrardan büyümeye geçebilmesi, yarım trilyon dolara yaklaşan dış borçlarının faizlerini (Bu yıl için 140 milyar dolar ödemek zorunda olduğu biliniyor) ödeyebilmesi için; yabancı kredi kurumlarından taze dış borç bulabilmesinin zorunlu olduğu bir dönem yaşanıyor. Tam da bu aşamada, böylesine büyük bir projenin yapılması neden gündeme getirildi? 'Yap işlet devret' modeli, geri ve bağımlı ülkelerin ekonomisini tam anlamıyla teslim almak amacıyla, mali sermaye kurumlarının; borçlandırma yöntemiyle dayattıkları 'ekonomik tetikçilik' yöntemidir. Günümüzde, ABD, Rusya ve Çin vb. tüm emperyalistler tarafından da kullanılmaktadır.

Denebilir ki, Boğazlar, Marmara ve Karadeniz'in, günümüzdeki teknolojik gelişme gözönüne alındığında pek bir önemi kalmadı. Savaşlar, nükleer füzelerle, uydulardan ve dijital yöntemlerle düğmeye basılarak yapılacak, artık konvensiyonel silahlarla savaş olmayacak. Fakat şu anda, öyle bir durum yok; emperyalistler, vekalet savaşları, ekonomik abluka, enerji ve su yolları geçişlerinin güvenliğini sağlama vb. bloklaşma sürecini yaşıyor, mevzi kazanmaya çalışıyor..Ayrıca nükleer denizaltılar, füzelerini sualtından da atabiliyor ve onların da deniz ve boğazlara, su yollarına ihtiyacı var. Neresinden bakılırsa bakılsın, Boğazlar ve Marmara hertürlü savaş ve barış döneminde önemini koruyacaktır. Bu nedenle, 'Kanal İstanbul'projesi, Montrö'yü şu veya bu tarzda tartışmaya açmak anlamına gelmektedir. Montrö'nün yeniden masaya getirilmesine en çok sevinecek ve çıkar elde edecek olan ülkeler; ABD ve İngiliz emperyalistleridir.

Kuzeyden ve Güney'den Rusya'yla sınır komşusuyuz.Romanya ve Bulgaristan'ın NATO üyesi olduğu ve burada ABD'nin askeri yığınak yaptığı, Ukrayna ve Kırım, Gürcistan üzerindeki ABD emelleri ve planları düşünüldüğünde, Montrö'nün delinmesi, ve

Karadeniz'e askeri gemilerin serbestçe sınırsız geçişi; Rusya'yı tahrik anlamı taşımaktadır. Türkiye Montrö'yü tekrar masaya getirmese bile, ABD önümüzdeki aylarda, NATO ya da, Romanya ve Bulgaristan diplomasisi üzerinden antlaşmanın eskidiğini ileri sürüp, Montrö'yü tartışma masasına getirdiğinde; bu antlaşma- *Montrö'nün hükümleri gereğince*- iki yıl sonra geçersiz olacaktır. Bundan en çok rahatsız olacak ülke de, kuşkusuz Rusya olacak, bu durumu asla kabul etmeyecektir.

Türkiye bugün hem ABD ile hem de Rusya ile 'sıcak' ekonomik ve politik ilişkilerini sürdürerek, bölgede "oyun bozucu" bir rol oynayarak; pastadan pay kapma özleminde. Fakat bilinmelidir ki, böyle bir rol uzun süre oynanamaz. Sonuçta, Türkiye, safını belirlemek zorunda kalacaktır. 'Kanal İstanbul'un gündeme getirilmesinin Rusya'yı aşırı derecede rahatsız edeceği bilindiğine göre; eninde sonunda 'Rus ayısı'yla boğuşmak; kaçınılmaz olacaktır. Bu nedenle 'Kanal İstanbul' projesi; şimdiden Montrö Antlaşması'nı tartışmaya açarak; Doğumuzda İran'daki, güneyimizde Irak ve Suriye'deki, Akdeniz'de Libya'daki savaşın alevleri yetmiyormuş gibi; Karadeniz'de de barışı dinamitlemekte, Türkiye'yi bir savaş üssü ve hedef ülke haline getirmektedir. İnanıyoruz ki, Türkiye emekçileri, geleceklerini karartan bu lanetli projeye ; elbette dur diyecektir.

***

Dipnotlar:

- (1) Türkiye ulusal kurtuluş savaşı boyunca, Sovyetler Birliği'nin yakın desteğini görmüş , Anadolu'ya silah, para ve altın akmıştır. Resmi Sovyet verilerine göre 1920-1922 yıllarında:9.000 tüfek, 327 makinalı tüfek, 54 top, 63 milyon fişek, 147.000 top mermisi ile doğu sınırlarından eski Rus Ordusunun bıraktığı askeri malzeme sevk edilmiştir. "Jivoy" ve "Jutkiy" adlı iki avcı botu hibe edilmiştir. Sovyet Hükümeti, Ankara'daki iki barut fabrikasının kurulmasında yardımcı olmuş, fişek fabrikası için gerekli teçhizat ve hammadde sağlamıştır. Sovyet diplomatik misyonu 200 kilo külçe altını ve iki parti halinde toplam 10 milyon altın Ruble'yi Türk Hükümeti'ne teslim etmiştir (Kaynak: *Rusya Federasyonu Türkiye Büyükelçiliği*)
- (2) *Dimitir Vandov* -Atatürk Dönemi Türk -Sovyet İlişkileri.Sf 72. Kaynak Yayınları.
- (3) Bkz.Uluslararası İlişkiler Tarihi (Diplomasi Tarihi) 4. Cilt. Sf. 255-256, Evrensel yayınları.
- (4) Stalin'in Boğazları, Kars ve Ardahan'ı istediğine dair, CIA uydurma belgeleri dışında Türkiye dışişleri arşivlerinde ve Türk büyükelçilerinin elinde; herhangi bir resmi bir belge ve kayıt yoktur. Bu konuda daha geniş bilgi için, Bkz. *Boğazlar,Kars ve Ardahan üzerine ABD-Türk Dezenformasyonu / C.Özmen, Özgürlük Dünyası, Sayı:196 / Ağustos,2008*